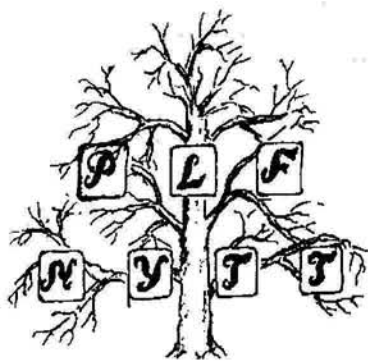

Medlemsblad för PLF

PERSON- och LOKALHISTORISKT FORSKARCENTRUM OSKARSHAMN

PLF OCH FRAMTIDEN

Det är mycket ståhej kring sekelskiftet. Nu väntar till och med ett milleniumskifte, och detta med ett tidstypiskt problem. Hur blir det med datasamhället? Brakar programmen ihop på grund av för många nollor?

Inget ont sagt om konstgjorda tillfällen till eftertanke. Det får en del att lyfta blicken från plogfåran och blicka framåt. Så gör även vi. Hur ser framtiden ut för PLF?

Antalet föreningar i Sverige är oöverskådligt. Många av dem är urgamla och lever ett tynande liv, ofta bara märkbart vid årsmöten. PLF däremot är en pigg och livskraftig förening, fortfarande i tonåren. Vi har drygt 900 medlemmar spridda över hela landet, och så gott som alla är aktiva medlemmar i föreningens anda. Många offrar mycket av sin fritid på att vidga en databas, som inte bara är till gagn för dem själva, utan även för andra medlemmar. Alltså en genuint ideell förening. Visserligen forskar vi alla i svunnen tid, men vi gör det i en förening med framtidens program och teknik.

Ett av föreningens särdrag är att medlemmarna är spridda över stora delar av landet, men de har sitt forskarintresse riktat mot våra bygder. Styrelsens medlemmar är emellertid bosatta i Oskarshamn med omnejd. Detta kan synas försvåra medverkan och inflytande från medlemmar ute i landet, förmodligen ett snabbt överkomligt tillstånd med dagens snabba utveckling av kommunikationerna.

Styrelsen vill i år arbeta för att öka medlemmarnas möjligheter till medverkan och inflytande. Vi börjar med att öppna E-postadress och att försöka inrikta PLF-NYTT mot vidgad medlemstjänst, vilket förhoppningsvis märks redan i detta nummer. Men för att kunna tillgodose medlemmarnas önskemål, måste vi känna dem. Därför ber vi i detta nummer alla att svara på en del frågor.

Gör Din röst hörd, inte bara genom att svara på en del frågor. Ställ Dina egna!

Styrelsen

UR INNEHÅLLET

Kallelse till föreningsmöte.....	2
Gårdsforskning, Sörvik.....	3 - 5
Bidrag från medlem.....	5
Riksstämman i Karlstad.....	5
Aspö kolerakyrkogård.....	6
När kyrkoboksmaterialet tryter.....	7 - 8
Läsövning.....	9
Från årsmötet.....	9
Nya medlemmar.....	10
Klipp bland likasinnade.....	11
Facit till läsövning.....	12
Notiser.....	12
Enkätfrågor om PLF:s databas.....	Bilaga

Inte bara släktforskning.....

PLF sysslar inte bara med släktforskning. Även enskilda gårdars historia granskas. I detta nummer får Du ta del av vad som hänt på Sörvik nr 1 i Döderhults socken.

Ny artikelserie om annorlunda källor

Vid sidan av våra kyrkoböcker finns det en mängd källor, där vi kan hitta våra förfäder. Dessa källor är ofta svåra att hantera men många gånger väl värda att forska i. I detta nummer startar PLF-NYTT en artikelserie, som hjälper Dig att hitta rätt i detta svåröverskådliga material.

Kallelse

Person- och Lokalhistoriskt Forskarcentrum
håller
föreningsmöte lördag den 8 maj 1999 kl. 10.00
i Logelokalen, Stora Torget 5, 2 tr., Oskarshamn.

Mötesförhandlingar

Lars Göran Edinius kommer och talar över ämnet:
"Vägar i vår historia"

Kaffeservering, lotteri.

Det blir även möjlighet till sökning i databasen

PLF:s styrelse och uppdrag under verksamhetsåret 1999/2000

Namn	Uppdrag	Telefon	E-post
Gunnar Källenius	ordförande	0491 - 620 63	
Barbro Sander	v. ordförande	0491 - 75030	049175030@telia.com
Kurt Stenfelt	sekreterare	0491 - 12056	
John-Olof Dillström	kassör	0491 - 919 22	
Sam Blixt	dataansvarig	0491 - 151 28	sam.blixt@oskarshamn.se
Britt Maria Ekstrand	ansvarig för brevfrågor	0491 - 186 55	bm.ekstrand@telia.com
Irene Rudwall	ledamot	0491 - 925 68	
Birgitta Drehmer	v. sekreterare	0491 - 157 41	birgitta.049115741@telia.com
Anders Rotvikier	materielfrågor	0491 - 620 11	
Birgit Stenfelt	suppleant	0491 - 120 56	
Lars Svensson	suppleant	0491 - 841 75	
Anders Thunberg	redaktör för PLF-NYTT	0491 - 766 411	anders.thunberg@oskarshamn.mail.telia.com

Frågor till databasen

Mellan 20/5 och 25/6 besvaras datafrågor endast i mån av tid.

PLF-NYTT, medlemstidning för Person- och Lokalhistoriskt Forskarcentrum, Oskarshamn. Utkommer fyra gånger per år. Upplaga omkring 1100 exemplar. Manus till artiklar och andra skriftliga bidrag sändes till PLF, Box 23, 572 21 OSKARSHAMN. Bidrag kan också sändas till e-postadress: anders.thunberg@oskarshamn.mail.telia.com. Utdrag ur artiklar får göras med angivande av källa och författare. PLF-NYTT nr 50 utkommer i augusti 1999.

I redaktionen: Anders Thunberg (se ovan). Curt Holm och Maj Holm, 0491-138 04.

INTE BARA SLÄKTFORSKNING.....

Gårdsforskning

Under åtskilliga år har ett dussintal medlemmar i PLF arbetat med projektet "Folket i Döderhults socken på 1600-talet".

För Döderhults socken finns ingen husförhörs-längd förrän 1766. Längder för döpta, vigda och begravda finns bara för två perioder, 1653-71 (huvudsakligen endast vigda) samt 1684-1691. Däremot finns kameralt och militärt material för hela seklet, domböcker för de flesta åren och domkapitelhandlingar för senare delen av seklet. Detta material har bearbetats och finns delvis nu i PLF:s databas.

Sörvik nr 1, 1/1 mtl, arv och eget.

Sörvik ligger i en rote, som bearbetats av Curt och Maj Holm. Här följer ett utdrag av deras rapport:

"Ägare

Gården övergick vid hertig Johans död 1618 till kronan och donerades år 1649 enligt "Norrköpings beslut" av 1604 till Bengt Bagge, som dog år 1661. Per Bagge var därefter ägare. Efter revision förmedlades gården till 1/2 mtl och lades samman med 3/8-hemmanet Sörvik, som tidigare var 1/2 mtl krono(kloster)gods, till rusthållet 99 (RH 99), överstelöjtnantens kompani. Detta skedde år 1683.

Brukare och andra boende på gården

Vid seklets början brukades gården av Sven Persson, men åtminstone fram till år 1610 låg den mestadels öde. År 1619 var den halvt öde, och hela 1620-talet tycks ha varit dåligt. Sålunda betecknades Sörvik nr 1 som helt öde 1629.

Tingsprotokollet från det året ger följande bild av tillståndet: "Sven i Sörvik optager på frihet ett kronohemman, som legat öde sedan hertig Johans död (1618). Husen nedrötte och gårdsgårdarne rivne."

Sven var en av socknens förtroendemän och satt i sockennämnden. I utskrivningslängderna från åren 1637 och 1639 uppges han vara gammal och förlamad, över 60 år. Omkring år 1630 bodde även *Carin Finne*, som senare bodde i Klemna, på gården. Mellan åren 1628 och 1648 fanns en dräng, som hette Anders Persson. År 1629 bodde *Zachris* med sin familj (3 pers.) där och även en änka, som möjligen kan ha varit Carin Finne. Sven Perssons hustru dog år 1648. Som hjälp anställde då Sven en dräng.

Sonen Per Svensson övertog jordbruket år 1654. Han var som sin far förtroendeman och då som sexman*. Pers dödsfall inträffade år 1690. Då var han cirka 90 år gammal, vilket på den tiden var en ovanligt hög ålder. Det kan därför inte uteslutas, att det fanns två olika personer med samma namn, men å andra sidan ger noteringar i tingsprotokoll vid handen, att det trots allt rör sig om en person.

Per efterlämnade vid sin död två söner och en dotter i hushållet. Sonen *Nils* gifte sig med *Elin Jacobsdotter*, Applerum. Samma år gifte sig den andra sonen *Sven* med *Ingeborg Larsdotter*, Djurhult.

På tinget 1699 upptogs följande ärende:

"Sven Persson från Sörvik, som sedan 1691 gått från sin hustru och sedan dess ej hörts av. Han bör citeras att inställa sig före nästa Michaelidag. Om han inte inställer sig, kan hustrun söka skilsmässa enl. kyrkoordningen 16 kap. §§. 8 och 9."

Sven kom förmodligen aldrig tillbaka, ty *Ingeborg* gifte om sig med *Per Larsson* i Lunden. Ingen av Pers söner tycks ha efterträtt honom som brukare av gården, då *Börje Kyhlberg* tillträdde år 1691 och fanns kvar där vid sekelskiftet. Dräng och piga fanns också på gården.

Börje och hans bror *Johan* gifte sig med döttrar till *Olof Nilsson Höök* på Djurhultsmåla. Deras släktförhållanden och tvistigheter angående arvet

* *Sexman*, förtroendeman i socknar före 1862 års kommunalreform (ursprungligen en av sex män i en nämnd), som hade att tillse att beslut verkställdes, övervaka kyrkotukten liksom underhållet av kyrkobyggnad och prästgård och vara sockenprästen behjälplig i allehanda ärenden. Källa NE 1995.

efter svärföräldrarna är beskrivna under Djurhult nr 2. Johan Kyhlberg var korpral och deltog i Karl XII:s krig samt återvände från fångenskap i Ryssland år 1723. Han hade då avancerat till ryttmästare.

Knektar, ryttare, båtsmän

Bland ryttare från Döderhults socken tillhörande Sven Paderssons fana från Ambörds och Stranda härad, bosatt inom Jon Skogs fögderi och med Jon Persson som mönsterskrivare, befann sig Sven Pedersson (Persson) år 1600. Ryttarna uppbar lön, som bestod av räntor från olika gårdar. En fogde drev in räntorna och betalade till Sven Padersson, som i sin tur avlönade ryttarna. Om ryttaren brukade gården själv, utgick denna procedur.

I Stranda härads räkenskaper för 1602 kan man läsa, att Sörvik nr 1 var ryttargård och Sven Persson ryttare med två hästar och besitter 1 mtl aoe. År 1628 betecknas soldaten *Måns Hemmingsson*, Sörvik, som sjuk. Han tillhörde då David Drummonds kompani, som 1627 var hemkommet till Sverige efter svåra förluster, men som åter mönstrade den 22 sept. 1628 i Tyskland, kanske med garnison i Marienburg. Fiskaren Sven blev utskri-ven år 1630.

I militiejordboken 1647-49 för Törne Andersson Törnerfelts kompani förekom *Per Persson*, som red för sin bror Christoffer. Båda var troligen bröder till Sven Persson. För övrigt antecknades rotenumret för gården i militiejordboken. Sörvik hade nummer 571. *Nils Joensson* tillhörde från år 1678 Erik Soops kompani. Nils hustru betecknas som utfattig. En annan längd säger, att Per avlönar båtsman år 1678. För RH99 hette ryttaren år 1694 *Per Olsson*. Mönsterskrivare var *Börje Kyhlberg*."

Så långt visar forskarparet Holm vad som kan vaskas fram av personuppgifter m.m. ur vissa kamerala längder och magra kyrkoböcker. När forskningen vidgas till att omfatta domböckerna blir bilden tydligare på flera områden.

Domböckerna ger ju bl.a. exakta tider och fullständiga namn på berörda personer samt tidens konfliktsituationer, vilket framgår av ett tjugotal rättsfall, där gårdsborna var indragna.

Vi får bl.a. veta, hur införandet av indelningsver-

ket påverkade gårdsborna. Sörvik nr 1 blev t.ex bostället för mönsterskrivaren Börje Kyhlberg.

Många officerare drev inte gården själva, utan ofta "på halvnad" med någon bonde, som kunde sättas åt enligt husesynsförordningen. Särskilt illa utsatt var Per Svensson i Sörvik, som bl.a. hotas med vräkning, om han inte "enas med Kyhlberg" om dennes krav på reparationer (1960). Det finns i socknen flera liknande konflikter till följd av indelningsverkets införande i slutet av seklet.

Ståndssamhället belyses i följande två rättsfall, som stämmer till eftertanke.

1. Kyhlberg anklagas för att ha försummat kyrkans första stora böndag genom att fiska, men intygar att han skickade hustrun och allt tjänstefolk till kyrkan och ensam stannade vid fiskebäcken. Han friades (1698).

2. Kyhlberg anmäler fem namngivna bönder i Vånevik och Applerum för att de fiskat på söndagsmorgonen före gudstjänsten. De erkände och dömdes enl. sabbatsordningen att plikta 40 daler, att delas mellan angivaren!!, kyrkan och de fattiga (1700).

(Man frågar sig, hur dessa relativt fattiga bönder kunde klara så höga böter. De finns emellertid kvar på sina gårdar i 1702 års jordebok. (Möjligt "pliktade de med kroppen").

Under första halvan av 1600-talet finns en hel del intressanta uppgifter om gårdarnas ekonomiska bärkraft i olika längder (boskaps-, kvarntulls- och tiondelängder m. fl.). Där kan man få fram, att Sven Persson från Sörvik nr 1, när det var som bäst (1633), hade en kreatursbesättning på 1 häst, 4 oxar/stutar, 15 nötkreatur, 36 får/getter och 4 svin, samt att gården inte hade mer än två tunnland åkermark, med magra skördar, som inte gav mer än andra eller tredje kornet.

Sammanfattning:

Man kan alltså ur ett rikligt men ofullständigt och svårhanterligt arkivmaterial få fram en bild av människorna och deras livsbetingelser på en liten bondgård i Döderhults socken under 1600-talet.

Detta är emellertid knappast möjligt för en enskild forskare. Det krävs ett stabilt grupparbete kring en hel socken, och där medlemmarna fördelar grupparbetet mellan varandra. Det är så många detaljer att hålla reda på, att man

måste mata in dem i en databas, från vilken medlemmarna så småningom med lämpliga sökprogram kan sortera ut vad som rör deras rote/gård.

Redaktionen

Från Gunnel Tostar, Stockholm har vi fått följande bidrag:

Kanske ni kan ha nytta av den här informationen. Jag sökte efter ett par hustrur, som dött i Fjelebo samt en son, som fötts där.

Jag har nu lånat Ljungby C:kort och parallelläst med S:t Sigfrid L:kort (räkenskaper).

S:t Sigfrid/Kumlamad var ju fram till 18?? kapellförsamling under Ljungby, med skild ekonomi men gemensam präst och kyrkobokföring.

Nu har jag konstaterat att det i slutet av 1600-talet och i början av 1700-talet fungerade haltande i "samspelet" mellan Kumlamad och Ljungby. Det förefaller som mycket fallit mellan stolarna tyvärr.

Dels har räkenskaper noggrant förts i Kumlamad, när någon betalat testamente vid begravning, vilken givetvis skedde på Kumlamads kyrkogård. Likaså bokfördes penningen vid hustruns kyrkotagning ordentligt.

Sedan skulle ju prästen skriva in dödsfallet i döds- och begravningsboken, resp. födelseboken nere i Ljungby. När jag läser ovannämnda kortserier vid sidan av varandra har jag funnit att det saknas massor av de parallella uppgifter, som borde funnits! I några fall finns överrensstämmelser, vilket bekräftar att det förmodligen *skulle* gjorts så. Jag kan ana att det inte endast är dödsfall och födslar/dop, som "kommit bort", utan även vigda.

Jag vet inte om ni kommer att få nytta av den här informationen, men jag vill ändå ha vidarebefordrat den.

Redaktionen tackar för bidraget och noterar samtidigt hennes önskan, att kunna få köpa hela vårt material på en cd.

Riksstämman och släktforskar dagar i Karlstad

Har du lust att åka till Värmland i september och lära och forska bland entusiastiska likasinnade? Dessutom kan du delta i Sveriges Släktforskarförbunds riksstämman, som äger rum i Centralsjukhusets matsal på lördagen mellan klockan 13.00 och 15.45. Klockan 19.00 blir det också stor stämmomiddag på Restaurang Fröken Fräken.

Värmlands Släktforskarförening inbjuder dig till några intensiva dagar med föreläsningar, utflykter och en släktförskernatt. Det hela börjar fredagen den 17 september kl. 10.00 med att en buss avgår från Värmlands Museum mot bl.a. Ransäter, där ni får besöka Geijersgården, och Munkfors, där det blir visning av Fridolf Rhudinmuseet.

På lördagen och söndagen blir det föreläsningar med temat "Bruk och Smeder" i Sjukhusets föreläsningssal. Söndagen den 19:e kl. 15.00 slutar aktiviteterna.

Från PLF deltar Gunnar Källenius, Britt-Maria Ekstrand och Barbro Sander som ombud. Sam Blixt deltar med databasen.

Du kan få en stencil med hela programmet och anmälningsblankett från vår arbetsstuga.

Carl Axel Dahlgren från Vikbolandet har sänt oss nedanstående bidrag från Aspö kolerakyrkogård, där minst två döda från våra trakter ligger begravda. Varje år anordnar Östkind's Hembygdsförening och Jonsbergs kyrka en friluftsgudstjänst på Aspö ödekyrkogård. I år går båtfärden dit söndagen den 20 juni, med avfärd från Jonsbergs Trappbergsudde kl. 10.00.

Redaktionen tackar för bidraget och välkomnar varmt flera bidrag från våra läsare runt om i landet.

Aspö kolerakyrkogård

En kanske missvisande benämning på denna begravningsplats.

På östra sidan av Aspö.

Begravningsplats, oregelbundet rektangulär.

21 x 16 m stor (N-S). Utgöres av en bogårdsmur 1-1,5 m bred och 0,3-0,4 m hög av 0,2-0,7 m stora stenar. Bogårdsmuren omger en 19 x 14 m stor yta med ca 10 ovala stensamlingar. Dessa är omkring 2,5 x 1,3 m stora (Ö-V) av 0,2-0,4 m stora delvis övertorvade och övermossade stenar. Flera har tydlig svacka i mitten, intill 1 x 0,5 m och 0,2 m djup.

Innan 1960 fanns här på platsen endast ett enkelt träkors och platsen hade med åren blivit allt mera förbuskad, den röjdes först av Jonsbergs scoutkårer. 1960 restaurerades den sedan slutgiltigt av Arköborna, lotsen Carl Axel Färnstrand och båtmännen Erik Hansson och Birger Karlsson, under ledning av kyrkoherde Sven Vestin Jonsberg.

Samtidigt tillverkade smeden Osvald Helander Häggebo ett kors i järn av det gallerskydd som funnits kring kaminerna i Jonsbergs kyrka som ersättning för det nu förmultnade träkors.

På dess betongfundament finns en metallplatta med den inskription, som funnits på träkorsets armar. - Namnen på de tre som ligger begravda där samt en vers ur Johan Olov Wallins dikt **Suck vid målet.**

***"Wet ej vandraren stället, där jag sover i ro,
lika fredligt är tjället, att till domen bebo."***

Den nyrestaurerade kyrkogården invigdes 1960 av biskop Ragnar Askmark, som bl.a. yttrade om det uppsatta järnkors: *"Må det stå där, fast gjutet i klippan, för att erinra om det fäste vi skall ha för våra liv."*

Utdrag ur Jonsbergs död och begravningsböcker åren 1795-1859.

Bland andra okända, som ligger där begravda på kyrkogården är följande:

Johan Peter Östbom från Gränsö, 17 år och 3 månader. Fiskköparedräng från Stockholm, född på Dalarö den 19 juli 1777, död på resa från Stockholm på fiskköparump vid Gränsö i nov. månad 1794. Han blev begravnen på Aspö holme lydande under Gränsö. Han blev ej ordentligt jordfästad av mig fören den 18 juni år 1795. Präst i församlingen var då Andreas Georg Dahlin.

Johan Falk död den 14 mars år 1842. Sjöman född i Marsjö församling Kalmar län 1819, där han var boende. Förhyrd på sjömanshuset i Norrköping av skeppare Åkerman, förande jakten "Ulla Vinblad", destinerad till Gotland. Omkom genom vådelig händelse mellan Arkö och Arkösund. Begravd å den invigda begravningsplatsen på Aspö den 12 april 1842.

Gossen Per August Hammarqvist från Mönsterås socken. Drunknade vid Hästö den 8 juli 1859, begrovs å Aspö begravningsplats, christeligen, sedan vederbörlig undersökning skett den 21 september 1859.

Östra Kopparholmen

Anders Roback död den 9 september 1834, jordfäst den 11 september år 1834.

Arrendator från Köxemåla boställe i Misterhults socken, dog ogift ombord på en jakt kommande från Stockholm och destinerad till Figeholm i samma socken och blev begravnen på Östra Kopparholmen, som för tillfället invigdes till begravningsplats. Ålder 32 år. Dödsorsak: Colera Morbus.

Ewa Vahren och Carl Axel Dahlgren har sökt efter begravningsplatsen men ej funnit den.

NÄR KYRKOBOKFÖRINGSMATERIALET TRYTER.

Kyrkoböckernas begränsningar.

Släktforskaren börjar i regel sina källstudier i det material som finns för församlingen, d v s ministerialböckerna, ofta kallade kyrkoböckerna. Efter hand som man tränger längre och längre bakåt i tiden försvinner den ena källan efter den andra. (Redogörelsen gäller Kalmar läns landsförsamlingar. För stadsförsamlingarna är läget gynnsammare).

Många församlingar har inte husförhörlängder förrän i mitten på 1700-talet. Böcker för födda, vigda och döda är sällsynta före mitten på 1600-talet. I undantag finns det kyrkoböcker från slutet på 1500-talet.

Men det finns annat material, där många människor i socknarna namnges, åtminstone med förnamn och bostadsort. Med Gustav Vasa börjar centralmakten tränga allt längre och djupare in i de mest perifera socknars vardagsliv, vilket sätter rikliga spår i arkiven.

Fogdarna lämnade årligen uppgifter om socknens hemman och människor, som underlag för indrivning av en ymnig och fantasirik flora av skatter. De skrev också rapporter om tillståndet i fögderiet och om svårigheterna att ta ut skatterna. Efter som kungen hade tummen på ögat på sina fogdar, bifogade de i sina räkenskaper alla order och kvitton på utgifter som de fått. Hela detta material finns i de s k landskapshandlingarna från 1530-talet fram till 1630-talet, då länsräkenskaperna tar vid och materialet blir rikligare och mer systematiserat.

Prästerna hade också, utöver kyrkobokföringen, brevväxling med domkapitlet, ofta om enskilda, namngivna, församlingsbor, långt innan de började föra kyrkoböcker.

Den brevväxlingen finns i domkapitlens arkiv, som även har en del namnförteckningar. För Kalmar stift finns sådant material från mitten av 1600-talet.

Häradsrätternas domböcker finns ofta bevarade för hela 1600-talet. För Stranda härad finns flera från slutet på 1500-talet, men en del för 1600-talet saknas. Bouppteckningar finns för spridda år

under 1700-talet men serierna blir fullständiga först under 1800-talet.

Material som rör krigsfolket finns redan i landskapshandlingarna och fr.o.m. 1620-talet mera systematiskt och bevarat i krigsarkivet.

I hela detta väldiga, men svårbemästrade, material finns en mängd sockenvisa listor, längder etc på människor, i jordeböcker, mantalslängder, boskapslängder, tiondelängder, avkortningslängder, saköreslängder, soldatlängder etc, men inga av dessa handlingar omfattar socknens samtliga invånare. Förteckningarna omfattar bara de människor som myndigheterna för tillfället hade intresse av, t ex för att ta ut en viss skatt eller utskriva soldater.

PLF-NYTT kommer i ett par nummer framåt att behandla några av dessa källor och försöka klarlägga deras användning för personforskning.

Mantalslängder - skattelängder.

Mantalssskrivning är ju ett urgammalt instrument för skatteindrivning, som vi känner bl a från Bibeln. "Och det hände sig vid den tiden att från kejsar Augustus utgick ett påbud att hela världen skulle skattskrivas (Luk.2.1)". I Sverige var Gustav Vasa en mästare på skatteområdet. Bland annat snokade han upp alla gamla skatter på egendom som fanns sedan hedenhös i olika handlingar. På så vis kunde han fastställa en grundskatt på egendom, "den årliga räntan", som vi känner från jordeböckerna. Till dem skall vi återkomma vid senare tillfälle.

Utöver denna "vissa" skatt tillkom under tidernas lopp en mängd andra tillfälliga, "ovissa" pålagor, som nästan alla hade en benägenhet att bli permanenta.

Den svenska skattehistorien är en fascinerande studie i maktavarnas fantasi när det gällde att skaffa tillgångar med många olika namn.

Det kan vi läsa om i Riksskatteverkets skrift "De svenska skatternas historia", som ingår i de flesta släktforskares bibliotek. Och det är bl.a. i dessa längder som släktforskaren försöker spåra sina

anor. Men då gäller det att veta vilka personer som kan tänkas finnas i dessa längder. För det första omfattar de i regel bara vuxna personer. Vidare upptar de bara personer som skall drabbas av skatten i fråga. Fylligast är de egentliga mantalslängder, som skulle ge pengar från alla mantalsskrivna. En sådan gällde från 1605 och fram till 1938. Enligt den skulle bli mantalspenning betalas. 1605 utgjorde mantalspenningen ett öre för alla mellan 16 och 60 år.

Dessa längder får olika utformning och innehåll under årens lopp. Allt flera kategorier befriades efter hand från skatten. I sådana fall kom längderna bara att innehålla dem som verkligen betalade skatten. En del fögderier var emellertid mera noggranna och förde upp alla som skulle mantals-skrivas, men fyllde bara i skattekolumnen för dem som verkligen skulle betala. Den sortens listor är naturligtvis värdefullare för släktforskaren.

Man måste därför känna till de förändringar i åldersgränser, skattebefrielser etc som sker. Vill man veta vilka bestämmelser som rådde för den tid man är intresserad av bör man rådfråga "Mantalskrivningen i Sverige före 1860" av Gösta Lext.

En del mantalslängder från 1600-talet är avsedda för särskilda skatter på boskap samt på kvarntull. Där kan man, förutom namnen på gårdarnas ägare/ brukare, finna en hel del intressanta detaljer om gårdarnas bärkraft. Mantals/boskapslängderna innehåller t.ex. förteckningar på alla som har boskap av olika slag och ibland även uppgif-

ter om utsädes storlek. Där kan man då finna småhushåll, troligen "fattighushåll", som inte finns i jordeböcker och andra längder, och som ofta levde i backstugor och torp.

Var får man då tag i dessa längder? Många är mikrofilmade och kan alltså lånas via biblioteken. Där är de förtecknade i länskatologerna över mikrofilmade domböcker, bouppteckningar, jordeböcker, mantals- och boskapslängder m m. Alla olika längder som finns i landskapshandlingarna från 1533-1633 för Småland finns inte mikrofilmade. Då får man besöka landsarkivet i Vadstena och läsa arkivmaterialet, eller också plöja igenom ca 300 filmrullar. Det finns emellertid register på landsarkivet där man kan se i vilken filmrulle olika uppgifter om viss socken eller visst härad finns.

Sammanfattning:

Det finns för perioden 1530-talet fram till kyrkobokföringens början ett rikligt arkivmaterial med många personförteckningar/längder. De är ofta besvärliga att hitta i arkiven och ibland svårtolkade. Mycket är emellertid mikrofilmade.

När man fått tag i en mantalslängd (liknande) för en sökt tidsperiod måste man göra klart för sig varför den upprättats och vilka sockenbor som bör finnas där med hänsyn till deras ålder och status.

Om man inte kan hitta en person som borde finnas i socknen vid denna tidpunkt så kan det alltså bero på att personen:
är för ung eller för gammal,
eller inte skall finnas där.

Har Du några intressanta iakttagelser eller några frågor i detta ämne, skriv gärna till PLF-NYTT!

Redaktionen

Är du intresserad av **byn Vederhult i Vena socken (H)** kontakta gärna
Anne-Charlotte Thunberg, Blåbärsstigen 23, 572 41 OSKARSHAMN,
tel 0491-766411, e-post: ach.thunberg@oskarshamn.mail.telia.com

Läsövning

Dagens läsövning kommer från en Husesyn av år 1708. Lösningen finns på sista sidan.

24

Årsmötet i Logelokalen

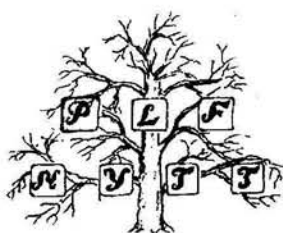
Den 20/2 höll PLF sitt årsmöte i Logelokalerna. Ett 40-tal medlemmar hade infunnit sig. När de formella punkterna på dagordningen var avklarade avtackade mötesordföranden Torsten Karlsson Thor Sjöberg för allt arbete han nedlagt i vår förening och framhöll särskilt hans utmärkta arbete med PLF-NYTT. Vice ordföranden Barbro Sander överlämnade blommor.

Till ny ordförande utsågs senare Gunnar Källenius, som tagit "time out" under några år för forskningsarbete.

Bland rapporterna kan nämnas Britt Marie Ekstrands upplysning om, att ca 200 frågeblanketter expedierats från vår databas under de tre senaste månaderna.

När mötesförhandlingarna var klara, framträdde doktoranden i historia Roger Axelsson, Stockholm och föreläste om forna tiders Döderhult. Som "Medeltida Sverige-Forskare" berättade han om vad han funnit om vår kommun och kunde konstatera, att Döderhultsvik troligen började växa fram under 1600-talet, medan Solberga, som senare blev Fredriksberg, hade kunnat spåras både i 1400- och 1500-talen.

Föredraget avtackades med en varm applåd och många var de, som önskade, att han skulle komma tillbaka och tala över ämnet "Digerdöden i mellersta Kalmar län", vilket var det ämne, som föreningen hade förannonserat om.

Ge förslag till ny logotyp!

Både föreningen PLF och tidningen PLF-NYTT saknar stadfäst logotyp. Den logotyp du ser här till vänster är endast ett förslag, Vi inbjuder intresserade att lämna förslag till slutgiltig logotyp dels för föreningen och dels för tidningen.

Förslaget sänds in till redaktionen (se adresser sid. 2). Det definitiva beslutet kommer sedan att fattas på ett föreningsmöte.

Nya medlemmar

Nr	Namn	Postadress	Postnr	Postort	Telefonnr
1294	Herman Borgström	Storgatan 44 B	570 91	KRISTDALA	0491-705 82
1295	Håkan Thiman	Ebbeltofts väg 15	371 60	LYCKEBY	0455-811 18
1296	Ann-Marie Sabel	Kleva 110	380 62	MÖRBYLÅNGA	0485-409 23
1297	Eric Bertilsson	Ringvägen 11 B, 4tr	118 23	STOCKHOLM	08-84 26 09
1298	Haidi Johansson	Kyrkogatan 6 B	371 32	KARLSKRONA	0455-223 74
1299	Bengt Gustavsson	Tallåsstigen 16	613 37	OXELÖSUND	0155-22 32 97
1300	Gunnar Ekman	Tjädervägen 18	861 34	TIMRÅ	060-57 58 13
1301	Bengt Olsson	Hovgatan 5	570 91	KRISTDALA	0491-700 24
1302	Aron Axelsson	Kronoberg	352 63	VÄXJÖ	0470-631 54
1303	Mats Nilsson	Norrbackavägen 8	572 32	OSKARSHAMN	0491-819 13
1304	Gullan Vidsäter	Norrtornsvägen 43	572 32	OSKARSHAMN	0491-159 58
1305	Helena Gränsmark	Hagebovägen 17	572 61	OSKARSHAMN	0491-192 94
1306	Jan-Anders Ackring	Granvägen 63	432 33	VARBERG	0340-197 51
1307	Lissie Andersson	Hagalundsgatan 36, 5tr	169 64	SOLNA	08-27 92 25
1308	Göran Nilsson	Kantatvägen 21	131 40	NACKA	08-716 39 53
1309	Gunvor Erlandsson	Långviksvägen 6	392 47	KALMAR	0480-864 33

16 nya medlemmar sedan förra utgåvan av PLF-NYTT. Vi hälsar dem välkomna.

Tack till medarbetare

Nedan finner Du en förteckning över dem som arbetat med att bygga upp databasen under senaste året. Förutom dessa har medlemmar i Tjust släktforskarförening samt ALU-arbetare arbetat med inmatning.

Vi vill än en gång tacka dessa för det arbete de utfört åt alla dem som utnyttjar PLF:s databas.

Einar Alm, Söderåkra
Maj-Britt Arrhenius, Mönsterås
Bibbi Backgård, Madesjö
Karola Bramstedt-Nilsson, Böda
Edith Carlsson, Fliseryd
Björn Edman, Ålem
Jan Elofsson, Gryt
Torsten Engström, Mönsterås
Stig Hasselgren, Myresjö o Nävelsjö
Roland Höglind, Virserum
Charlotta Joelsson, Algutsboda
Helge Karlsson, Vimmerby
Kerstin Karlsson, Horn o Hycklinge
Gunnar Källenius, Döderhult

Göran Larsson, Virserum
Niclas Malm Dahl, Fagerhult
Björn Nilsson, Jämsjö
MariAnne Olsson, Björsäter o Yxnerum
Joel Oscarsson, Söderåkra o Torsås
Rune Persson, Arby o Halltorp
Harald Petersson, Djursdala o Locknevi
Anders Rotvik, Döderhult
Barbro Sander, Kristdala
Lennart Timgren, Torsås
Saara Tossavainen, Döderhult
Hjördis Widerström, Södra Vi
Margareta Ågren, Gärdslösa o Runsten
Nils Erlandsson, Lönneberga

Tack Thor!

Thor Sjöberg avgick vid årsmötet dels som ordförande för PLF och dels som redaktör för PLF-NYTT. Det är allmänt omvittnat, att Thor lagt ned ett mycket ambitiöst och skickligt arbete på de båda mycket arbetskrävande posterna. Den nya redaktionen för PLF-NYTT tackar sin föregångare med några rosor och önskar honom lycka till inför nya utmaningar.

Klipp bland likasinnade

Snapphanar

Är du intresserad av snapphanar, så kan du finna två intressanta artiklar i **Hallandsfarares Information** (medlemsblad för Hallands Genealogiska Förening nr 43 - mars 1999).

Den ena är skriven av Ivar Larsson och heter *Snapphanar i Halland*. Den behandlar enskilda människoöden och materialet är hämtat främst från domböcker.

Den andra heter *Snapphanar och Friskyttar* och är skriven av Uno Röndahl. Han har skrivit tre böcker om Skåneland och dess historia och har mycket gedigna kunskaper i ämnet. Han ser på händelserna med skånska ögon och är inte alltid så nådig mot de svenske.

Kommunarkivet i Kalmar

KLGF-bladet (Medlemsblad för Kalmar läns Genealogiska Förening, nr 31, mars 1999.) uppmärksammar Kommunarkivet i Kalmar, som har ca 1.700 meter handlingar av vilka praktiskt taget alla är offentliga. Hela detta väldiga arkiv står bara och väntar på ivriga forskare. Kommunarkivets handlingar förvaras i brandsäkra lokaler, och där ska de finnas för all framtid. Här finns bl.a. handlingar från samtliga nämnder i Kalmar kommun från 1863 till omkring 1992, men även handlingar från andra kommuner finns där.

Gravstensinventering

Sveriges släktforskarförbund driver sedan länge en riksomfattande gravstensinventering. I marsnumret av både KGF-NYTT (Medlemsblad för Kronobergs Genealogiska Förening) och Hallandsfararnes Information har Britt Hagman en artikel införd. Där skriver hon om sin egen inventering och om de resultat, som uppnåtts i den stora inventeringen, som startades av Genealogisk Ungdom redan i slutet av 1970-talet. Hon avslutar artikeln med en vädjan om hjälp, så att vi kan lämna ett så stort stycke som möjligt av denna kulturhistoria till kommande hembygds- och släktforskare.

Ett medlemsblad av hög kvalitet!

När man bläddrar igenom släktforskarnas alla medlemsblad från hela Sverige, blir man nästan bedövd av all den energi, av all den kunnighet och allt det intresse, som strömmar emot en. Här har vi sannerligen en folkrörelse i tiden!

Vid närmare granskning och kanske en mera kritisk sådan, upptäcker man emellertid, att det råder stora skillnader, kanske inte så mycket i entusiasm och vilja, som i erfarenhet och professionalism. Valhäntheten upplevs ibland som rörande, och man känner in i hjärteroten den möda redaktionskollegorna genomlidit, innan de fått ihop tillräckligt antal sidor.

En tidning, som varken präglas av valhänthet eller genomliden möda är **Alingsås Släktforskare**, medlemsblad för Alingsås Släktforskarförening. Den är utformad på ett sådant varierat och aptitligt sätt, att man får intrycket, att här måste det ligga skickliga och erfarna yrkesmän bakom. Intrycket förstärks, när man tar del av innehållet och läser flera artiklar av hög kvalitet.

Här kan man bl.a. läsa om en norsk "Tyskeunge" och hennes svårigheter att hitta sitt ursprung från den kaotiska tid, då tyska soldater ockuperade Norge, och då med nödvändighet små barn föddes till föräldrar, som enligt omgivningens uppfattning borde vara fiender. De var frukten av ett förhållande, som stämplades som landsförräderi. Förödmjukade av omgivningen, ville de ändå söka sitt ursprung och finna sina anförvanter.

"Tyskeungen", som skrivit artikeln, heter Turid Edén, och hennes berättelse följs upp av en kompletterande artikel, där man får bakgrunden till den tyska ockupationen och de nationalsocialistiska rasidéerna och "tyskeungarnas" möda efter kriget att finna sina rötter.

En annan glad överraskning fick jag, när jag i samma tidning hittade en uttömmande förklaring på vad en saltpetersjudare var för något. Jag har nämligen själv en sådan i mina anor, och har länge sökt en tillfredsställande förklaring.

Anders Thunberg

Lösning till läsövning Husesyn 1708

Ladugården

Eett Nytt fäähuus 18 alr långt 8 1/4 al bredt, rum till 22 Creatur, behlt Tildhe, och Slinder, dörr på Trä axell, alldehles nytt och behållet. Eett gammalt stort fäähuus, finnes fuller hafwa stådt sedan Hemmanet war frelsse, och är nu så förderfwat, så till Taak och Syllar, sampt dhe nedruthna hwarfwen, att dhet intet mehr står att reparera; För dhen skull pröfwa Synemännen skiuhligt, dhet samma att ogilla, och i dess stelle, ett annat igen upsätties för.....

Demonstrationer av databasen

Demonstration av databasen, CD-skivor och Internet för släktforskning samt information om PLF har hållits av Sam Blixt den 3 februari på Medborgarskolan i Hultsfred samt den 27 mars på Vasaorden av Amerika i Oskarshamn. Vid båda tillfällena var besökarna mycket nöjda, framför allt med den stora variationen av möjligheter som nu finns.

Sam Blixt berättar att han i dag har köpt in ännu flera CD-skivor med bl.a. **Alla svensks förnamn, Alla svenska ortnamn och Svenskt biografiskt lexikon**, förutom de tidigare Emigranten, Sveriges Dödbok och Söderskivan.

Ny redaktion och nya planer

I och med detta nummer av PLF-NYTT har tidningen fått en ny och måhända något oerfaren redaktion. Vi hoppas emellertid snart kunna finna vår egen stil och en ambition är, att låta medlemmarna vara med och påverka medlemsbladets utformning. Redan i detta nummer har några kunniga läsare utanför Oskarshamnsområdet bidragit med sina forskningsresultat, och detta manar till efterföljd. Vi välkomnar bidrag från alla, var Ni än bor. Vi är övertygade om att detta kommer att bidra till att höja tidningens kvalitet.

Den nya redaktionen

Glöm inte!!

Det är lätt att glömma bort inbetalningen av medlemsavgiften. Listan över dem, som inte betalt för 1999 är fortfarande lång!

Årsmötet beslutade att årsavgiften skall vara oförändrad d.v.s. enligt följande:

100 kr för enskild medlem

150 kr för föreningar

25 kr för familjemedlem

25 kr för ungdomar

Postgironumret är 40 09 38 - 7

Vi sänder med ett inbetalningskort till dem som inte betalt, när tidningen trycktes.

Databasen

Antalet inmatade poster i databasen den 12 april 1999 var 2 923 310.

Förändringarna framgår av bilagan "PLF:s databas 1999-04-12.

Vill Du delta i insamlandet av uppgifter kan Du ta kontakt med Sam Blixt eller någon i PLF:s styrelse för närmare upplysningar.

Frågor på databasen sänds till
PLF, Box 23, 572 21 OSKARSHAMN

Kostnader för brevfrågor.

Vi tar **20 kronor per svar** enligt det särskilda frågeformuläret eller för brev med max fem frågor.

Vi tar **40 kronor för samma tjänster** till icke medlemmar.

Avgifterna för svar på brevfrågor kan sändas in via postgiro eller på annat sätt.

Ange på frågeblanketten Du sänder in, vilket av betalningssätten som använts. Om pengarna sänds via postgiro, så meddela på talongen, vad pengarna är avsedda för.

Det kan ibland uppstå missförstånd om detta.

Nästa nummer av PLF-NYTT kommer ut i augusti. Vi önskar Er en fin sommar!

